

Piotr Stach

Kilka uwag o działalności biblijnej ś.p. Norberta Petersa

Collectanea Theologica 19/3, 386-388

1938

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

CHRONICA.

Kilka uwag o działalności biblijnej ś. p. Norberta Petersa.

Dnia 20 stycznia b. r. zmarł wybitny egzegeta niemiecki Norbert Peters, prof. filoz. teol. akademii w Paderborn. Działalność jego na polu biblijnym nie jest może tak płodna i różnorodna jak O. Lagrangea, który w dwa miesiące później (10. III.) zakończył swój pracowity żywot, w każdym razie jednak można śmiało Petersa zaliczyć do najlepszych egzegetów katolickich w Niemczech. Z powodu jego zgonu, który nauce katolickiej przyniósł dotkliwą stratę, pragnę na łamach Coll. Theol. podać krótką charakterystykę jego biblijnej działalności, by tym sposobem przypomnieć teologom i biblistom polskim jego zasługi w dziedzinie badań nad Pismem św. St. T.

Najpierw przytoczę kilka danych biograficznych zaczerpniętych z jego autobiografii¹⁾.

Norbert Peters urodził się 5 sierpnia 1863 r. w Allendorf w Westfalii. Już jako mały chłopiec czytywał w domu Pismo św. i historię biblijną. Wskazywało to na późniejsze jego zainteresowanie się studium biblijnym. Po złożeniu egzaminu dojrzałości w r. 1883 w Paderborn zapisał się P. na wydział teologiczny w Würzburgu, bo Seminarium Duchowne w Paderborn było jeszcze skutkiem „Kulturkampfu“ zamknięte. Na młodego studenta teologii wywarli największy wpływ słynny F. Hettinger i J. Grimm. W r. 1886 po wysłuchaniu sześciu semestrów w Würzburgu wyjechał Peters z polecenia swego biskupa wraz z innymi kolegami do Eichstätt, gdzie prof. Thalhofer zwrócił jego uwagę na używanie Pisma św. i liturgii.

Po święceniach kapłańskich, które otrzymał 24 marca 1887 r. był P. przez dwa lata profesorem języków niemieckiego, łacińskiego i greckiego w wyższej szkole miejskiej w Geseke. Od r. 1889—1892 studiował P. Pismo św. oraz języki klasyczne i orientalne na uniwersytetach w Bonn i Tübingen. Profesorami jego byli między innymi; Kaulen, Schanz, Vetter, a z biblistów prof. Nestle. Im to przede wszystkim zawdzięczał P. gruntowne podstawy do późniejszej metodycznej pracy w dziedzinie biblijnej. W styczniu 1892 r. otrzymał P. stopień doktora teologii na podstawie pracy biblijnej p. t.: „Die Prophetie Obadjahs untersucht und erklärt“. Niedługo potem powołał go biskup Simar na prof.

¹⁾ Die Religionswissenschaft der Gegenwart in Selbstdarstellungen, von E. Stange, Leipzig 1927, str. 91—126.

w filozof. teol. w akademii w Paderborn, na którym to stanowisku pozostał aż do swej śmierci. W r. 1910 był P. proponowany na profesora teologii uniwersytetu w Strassburgu, ale do powołania nie doszło z powodu złożenia przez niego słynnej przysięgi antymodernistycznej. W roku 1921 został Peters kanonikiem katedralnym.

Działalność literacka P. rozwijała się w kilku kierunkach. Na pierwsze miejsce wysuwają się jego prace o charakterze krytycznym. Należą do nich: *Die sahidisch-koptische Übersetzung des Buches Ecclesiasticus...* (Bibl. Studien III, 3); *Dawids Jugend, eine textkritische Studie zu I Sam. Kap. 16—19; Beiträge zur Text- und Literarkritik sowie zur Erklärung der Bücher Samuel; Der jüngst wiederaufgefundene hebräische Text des Buches Ecclesiasticus untersucht übersetzt und mit kritischen Noten versehen* (1902); *Liber Jesu Filii Sirach sive Ecclesiasticus secundum codices nuper repertos vocalibus adornatus addita versione latina cum glossario hebraico latino* (Freiburg i Br. 1905); *Der Text des A. T. und seine Geschichte* (1912).

W badaniach swych nad krytyką tekstu trzymał się P. zasady uznawanej w obozie katolickim, że przy wyborze lekcij decydować powinny raczej zewn. obiektywne a nie wewn. subiektywne. Oprócz krytyki tekstu interesowała P. także krytyka literacka ksiąg St. Test. Nadto w poglądach dotyczących powstawania ksiąg świętych był raczej postępowym niż konserwatywnym.

W latach 1904—1908 zajmował się P. słynną podówczas kwestią biblijną. Z tego okresu pochodzą między innymi dzieła: *Die grundsätzliche Stellung der kath. Kirche zur Bibelforschung...* (Paderborn 1905); *Bibel und Naturwissenschaft nach den Grundsätzen der kath. Theologie* (1906); *Papst Pius X. und das Bibelstudium...* (1906); *Glauben und Wissen im ersten biblischen Schöpfungsbericht* (1907). Nadto ogłosił P. szereg artykułów i referatów w sprawie kwestii biblijnej, w których wyłożył jasno swe stanowisko. Da się ono streścić w następującym zdaniu: Trudności wysuwane przeciw Pismu św. dadzą się usunąć, jeśli się w nim obok elementu Bożego uwzględni także pierwiastek ludzki, który niewątpliwie w nim się znajduje, podobnie jak w osobie Jezusa Chrystusa Boga-Człowieka mieszczą się natura Boża i ludzka.

Peters zostawił nam kilka doskonałych komentarzy do ksiąg świętych St. Test., a mianowicie ksiąg Jezusa Syracha i Joba (w *Exegetisches Handbuch zum Alten Testament* w roku 1913 i 1928) a w r. 1930 komentarz do Psalmów. Dzieła te solidnie opracowane świadczą o gruntownej erudycji P. na polu filologii i krytyki biblijnej. Ponadto opracował P. dla ludu „Księgę Mądrości“ St. Test. (1914), księgę Joba (1917) i pror. Izajasza (1923).

Z zakresu teologii biblijnej napisał P. podczas wojny światowej dzieło na temat: „Weltfriede und Propheten (1917) a po wojnie (1923) „Die Leidensfrage im A. T.“ Od lat przeszło 30 zbierał P. materiał do obszernego dzieła o myśli mesjańskiej w St. T. ale go nie wydał. W Theologie und Glaube (1931, 451—89) ukazał się artykuł P. z tej dziedziny p. t.: „Sache und Bild in den messianischen Weissagungen“.

Peters zamierzał od młodości napisać historię Izraela. Wobec wielkich trudności, które stanęły mu na przeszkodzie, odstąpić musiał od tego zamiaru. Pozostawił nam jednak z tej dziedziny dwie mniejsze prace a mianowicie: „Die judische Gemeinde von Elephantin“ (1910) i „Osee und die Geschichte“ (1924).

Dla pogłębienia nauki religii w wyższych szkołach katolickich opracował P. dwa dziełka a mianowicie: „Weisheitslehrer im A. T.“ (1923) i „Die Frau im A. T.“ (1927).

Wstęp do St. Test. napisał wprawdzie ale go z pewnych względów (łatwo się domyśleć jakich) nie wydrukował.

Ostatnią ważniejszą pracą P. z zakresu St. T. była wydana w r. 1936 „Die soziale Fürsorge im A. T.“

Wspomnieć jeszcze należy o jednej pracy P. z zakresu St. T., która przedstawia właściwość religii starozakonnej wśród religij starożytnego Wschodu („Die Religion des A. T. in ihrer Einzigartigkeit unter den Religionen des alten Orients“). Praca ta o charakterze apologetycznym ukazała się w I tomie zbiorowego dzieła: „Religion, Christentum und Kirche“ wydanym przez Essera i Mausbacha w r. 1913 (5 wyd. 1921).

W końcu zaznaczyć trzeba, że P. był wielkim popularyzatorem Pisma św. Jako wielki znawca i miłośnik słowa Bożego zawartego w Piśmie św. pragnął on gorąco, by wierni czytali je dla swego duchowego wyrobienia i zbudowania. W tym celu napisał on w roku 1906 broszurę p. t.: Kirche und Bibellesen, a w roku 1907 ogłosił artykuł p. t.: Die grundsätzliche Stellung der kath. Kirche zum Bibellesen in der Landessprache.

Największą usługę oddał P. społeczeństwu katolickiemu wydając bardzo cenne i godne polecenia dzieło p. t.: Unsere Bibel, w którym z wielką znajomością rzeczy i ukochaniem serdecznym słowa Bożego podkreślił wielkie wartości życiowe Pisma św. dla każdego katolika. Trzecie wydanie tego dzieła ukazało w roku 1935.

Za wszystkie dzieła biblijne a w szczególności za to ostatnie należy się Petersowi szczególniejsza wdzięczność i uznanie.